

„MIORIȚA” – IZVORUL NEMURIRII

170 ani de la publicare

SCURT ISTORIC

- ✦ Prima variantă publicată este o baladă din zona Vrancea, culeasă de Alecu Russo (în munții Soveja) în perioada februarie - aprilie 1846.
- ✦ Într-o scrisoare către A. Hurmuzachi, Vasile Alecsandri mărturisește că „această baladă mi-a fost adusă din munții Sovejii de A. Russo, care o descoperise ...”.
- ✦ În anul 1850 balada a fost publicată pentru prima dată de către Vasile Alecsandri, în secțiunea Cântece populare românești din gazeta „Bucovina” din Cernăuți, cu titlul „Mieoara”. Textul este republicat, în 28 august 1850, de Vasile Alecsandri, în bisăptămânalul „Zimbrul” Iași.
- ✦ În **1852** Vasile Alecsandri include balada Miorița în volumul Poesii populare. Balade (Cântece păstorești).
- ✦ În anul 1854, Jules Michelet publică prima traducere a baladei într-o limbă străină, la Paris în *Légendes démocratique du Nord*.
- ✦ În 1859, la Pesta, apare culegerea Poezia populară. Colinde, culese și corese de A. M. Marienescu. Una dintre aceste colinde poartă titlul Judecata păstorilor, fiind o variantă a Mioriței și se dovedește a fi similară cu textele care circulă în partea de nord-vest a Transilvaniei (Năsăud - Lăpuș).

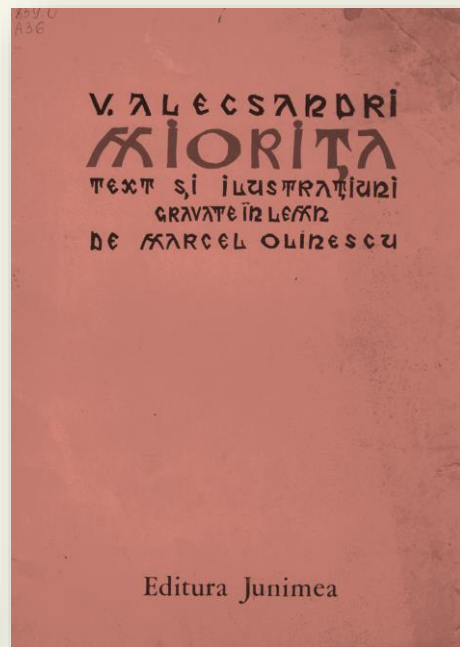

Alecu Russo
(1819-1859)
poet, prozator, eseist,
memorialist și critic literar
român.

Descoperită
de Alecu Russo la Soveja, în
munții Vrancei, balada *Miorița*
este considerată o capodoperă a
eposului românesc.

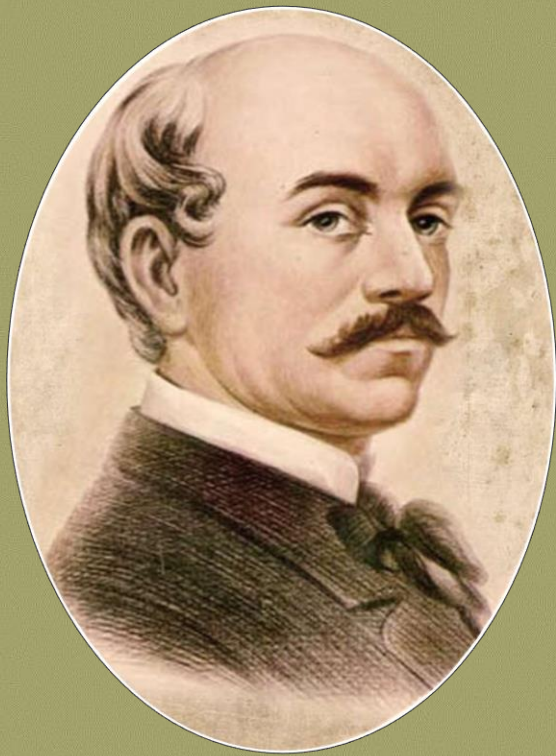
„Miorița e o capodoperă ce simbolizează existența pastorală a poporului român și chiar unitatea lui în mijlocul real al țării reprezentat de lanțul carpatin.”

Vasile Alecsandri

„Fără Miorița noi n-am fi fost niciodată poeți. Ne-ar fi lipsit această dimensiune fundamentală. Miorița este școala tristeții naționale. Matricea. Matca. Regina.”

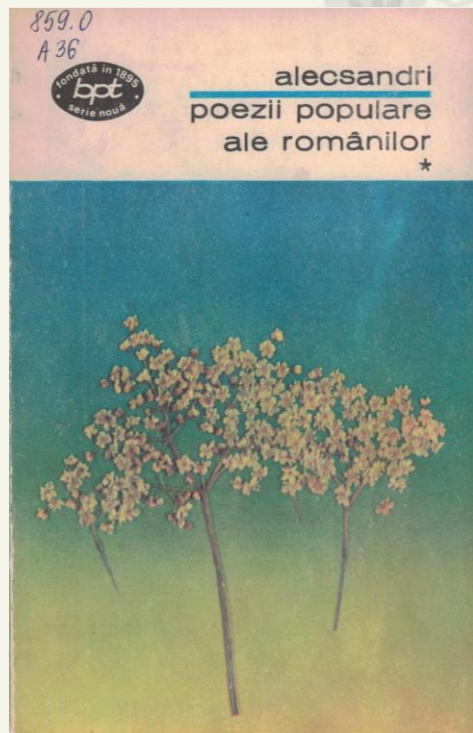
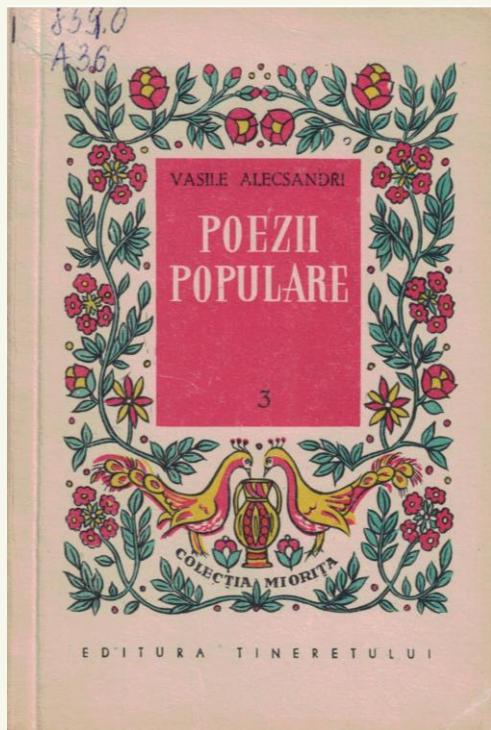
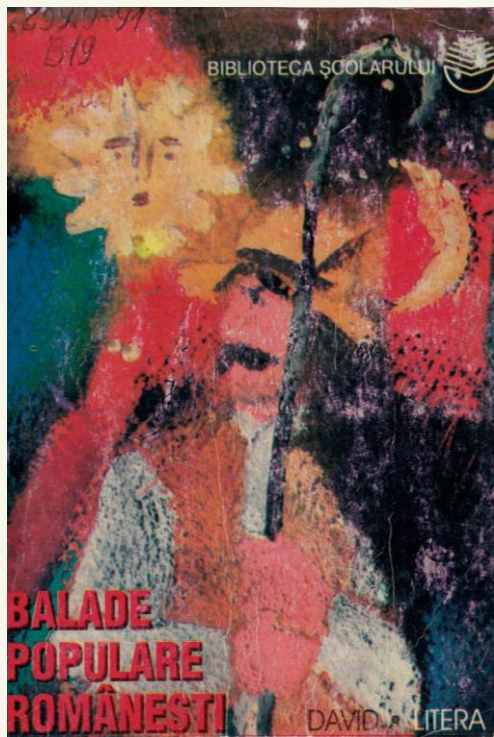
Nichita Stănescu

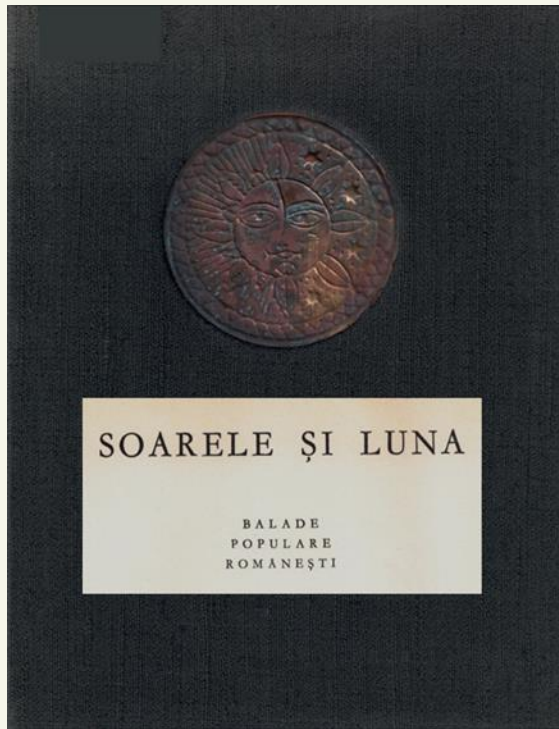

Vasile Alecsandri
(1821-1890)

poet, dramaturg, folclorist,
om politic, ministru,
diplomat român.

Balada *Miorița* a fost publicată
de poetul Vasile Alecsandri în
volumul *Poezii populare*.
Balade (Cântice bătrânești)
adunate și îndreptate de Vasile
Alecsandri, în anul 1852.

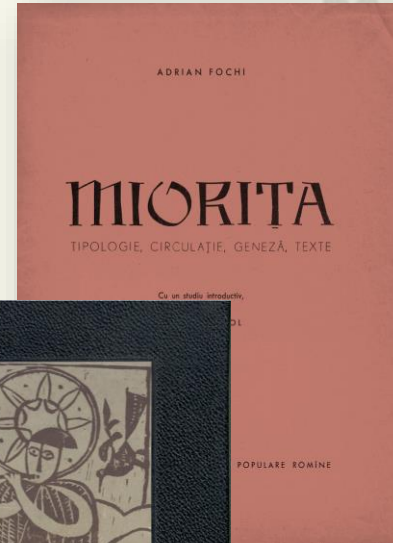
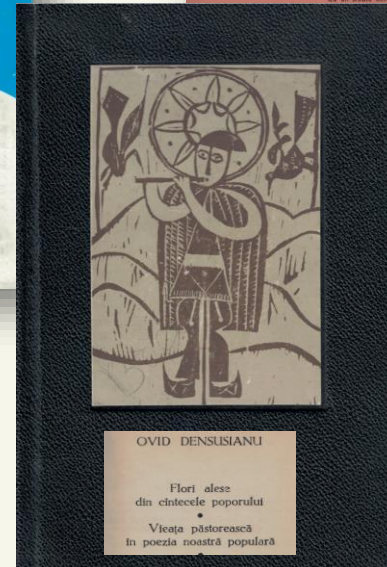
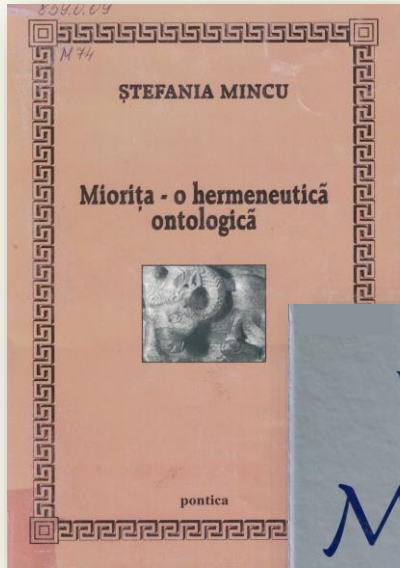
*„Cum s-a făcut însă că această minunată „Mioriță”, așa de
suavă, așa de patristică, așa de fără pereche între cîntecele
popoarelor, s-a născut în planurile munților acestora?
Cum de-au tresărit mărgăritarele lacrimilor ei în sufletul
acestui popor simplu și umil care nu s-a bucurat de nimic
deosebit în lumea asta în curgerea fără sfîrșit a anilor, care
și-au însemnat decît cu lacrimi și singe diurnul?
Ce om întîi, din această rasă, a vibrat în fața naturii și a lui
Dumnezeu”?*

Mihail Sadoveanu

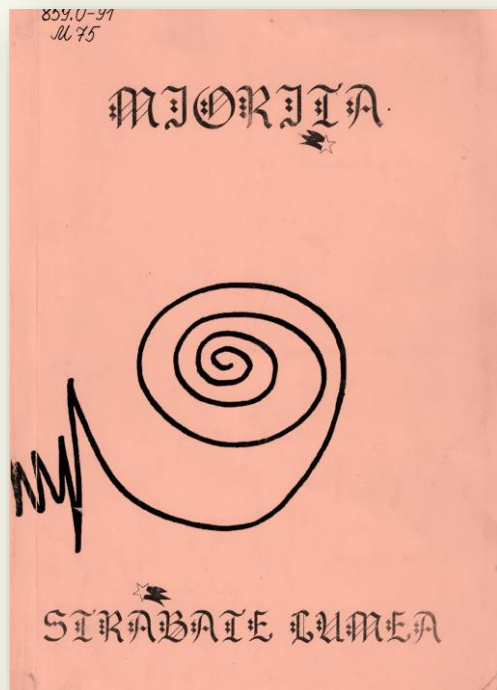

REFERINȚE CRITICE

MIORIȚA STRĂBATE LUMEA

Pe scurt, dacă Miorița se întâlnește în toate regiunile locuite de români, dacă nici o altă piesă folclorică nu s-a bucurat le o asemenea popularitate, știind că într-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat circulația ei era încă și mai intensă, dacă variante, noi s-au înregistrat continuu - o primă concluzie se impune: avem de-a face cu o creație folclorică vie, care emoționează ca nici o alta sufletul poporului; altfel zis, există o „adeziune” totală și spontană a poporului român la frumusețile poetice și la simbolismele, cu implicațiile lor rituale sau speculative, ale baladei.

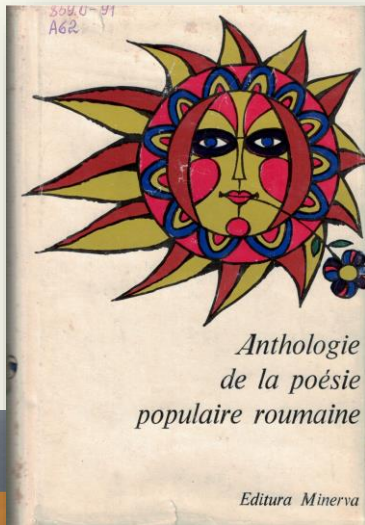
Mircea Eliade

MIORIȚA AN ICON OF ROMANIAN CULTURE

The Miorița may fairly be described as the great, defining ballad of the Romanian personality and culture. Thus, it ranks in Romanian self-consciousness with the Iliad and the Odyssey for the Greeks, Beowulf for the Anglo-Saxons, the Lay of the Host of Igor for the Russians, the Ballad of Kosovo for the Serbs, El Cid for the Spanish, or the Nibelungenlied for the Germans. All of these works provide their respective nationalities with items of national identity, common Symbols that echo through the national culture, common ideals which inspire and shape the national personality, a common world view which in time infects the national approach to philosophy, religion and, not infrequently, history and politics.

balade
populare
românești

romanian
popular
ballads

BALADE
POPULARE
ROMÂNEȘTI

BALLADES
POPULAIRES
ROUMAÎNES

Mioritza

Traduit par D.F.Suchiano

Par un ciel de tr'ève,
Sur un pan de reve,
Voici s'en venant
Pentes devalant,
Voici trois troupes
Et trois pastoureaux,
Le premier venant
Du Soleil Couchant,
L'autre du Midi,
L'autre enfin d'ici
Du vays joli
De la Moldavie.
Et les deux premiers
Mechant sort jetaient
Pour occir ceans
Au soleil couchant
Le pâtre moldave
De trois le plus brave,
Le plus ricne aussi
En moutons, brebis,
En chevaux vaillants
Et chiens à longue dent.

ANTOLOGIA LIRICA
ORFEU

DIE SCHÖNSTEN GEDICHTE
AUS RUMÄNIEN

VON MIORITZA
BIS ZUR GEGENWART

ROMÂNIA PRESS ER

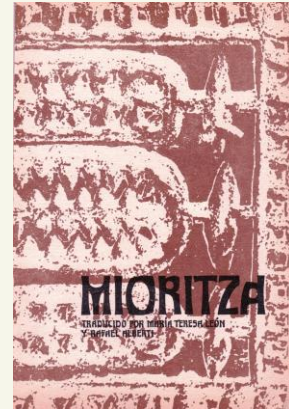
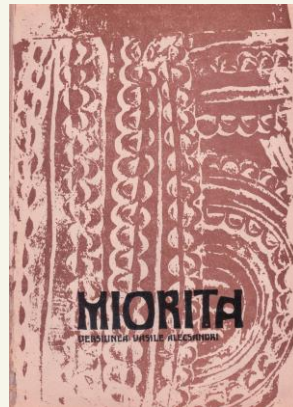
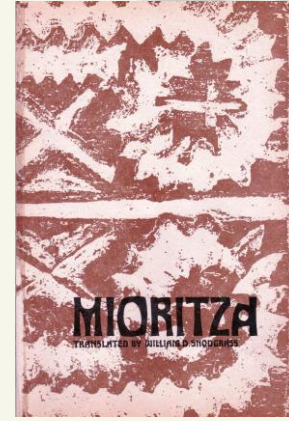
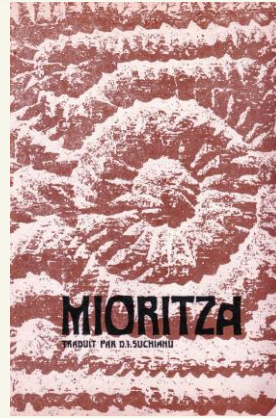
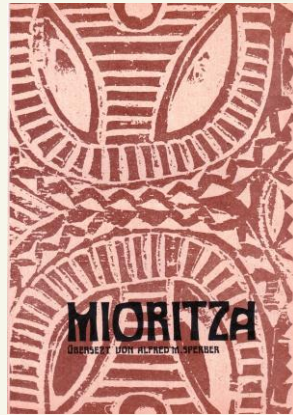
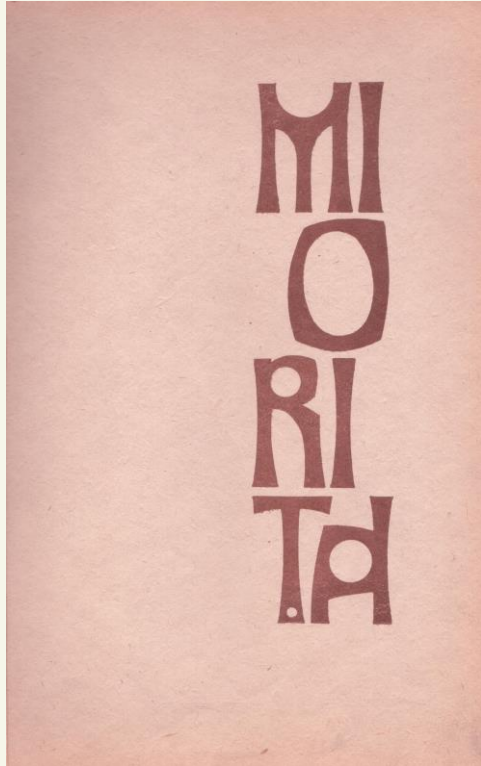
DAS LÄMMCHEN / MIORITZA

In einer Bergesschlucht,
in einer Himmelsbucht,
siehe, den Weg dahin,
siehe, zu Tale ziehn,
drei Herden Schafe klein
mit ihren Hirten drer'n.
Einer ein Moldausproß;
der wuchs in Ungarn groß;
jener im Vranceaschoß.
Doch, der aus Ungarn kam,
den aus der Vrancea nahm
heimlich beiseit zu Rat,
sannen auf schnöde Tat:
daß sie im Abendrot den aus der Moldau tot-
schlugen, der reicher wär',
hätte der Schafe mehr,
stolze, gehörnte,
Pferde, gelernte,
Hunde von Schärfrer Art!

MIORIȚA EDIȚIE MULTILINGVĂ:

engleză, franceză, germană, rusă și spaniolă

MIORIȚA PREZENTĂ ÎN PUBLICAȚII PERIODICE

DACIA LITERARĂ

Fondată în 1840 de Mihail Kogălniceanu • Anul XIII (serie nouă) nr. 50 (3/2003), Iași, România

www.dacia.ro

Lucia BERDAN

Ion Diaconu și mitul „Mioriței” vîrncene

Se împlinește, la 24 septembrie 2003, 100 de ani de la nașterea celui mai cunoscut mitolog al Vrancei, Ion Diaconu, dialectolog de formație, din școala lingvistică Ovid Densusianu, Ion Diaconu deține, în etnologia românească, recordul absolut în ce privește calitatea și cercetarea aproape o jumătate de veac a Mioriței vîrncene. Se mai cunosc, în acest domeniu, două cazuri teoreticieni Duminar Caracostea și Adrian Fechi de cercetare a Mioriței apărute o viață întreagă. Ion Diaconu a reușit însă performanța absolută de a ține pe deplin aproape la stîrșugul vieții, calitatea de teren, cu cercetarea acestei balade, proiectând imaginea rezultatelor cercetărilor sale asupra unui întreg tînuș istoric și etnografic, în acest fel, o adevărată mioricizantă. S-a creat astfel și sistemul Miorța vîrncenească și Vrancea, plai mioric, des folosite pentru a accentua o anumită apartenență regională cuivașaboli și detașare față de toate celelalte „Miorțe” cunoscute. Explicația stă și în faptul că, din Vrancea, de la Soveja, a cules și Alcea Russo în 1849 prima variantă cunoscută a Miorței pe care o aș-a dato- prizematul său post Vasilie Alecsandru, și așa s-a dorit, am spune, o întregă mitologie a „Miorței”. Cercetări recente au arătat că au existat variante ale Miorței, notate cu mult înainte de cea descoperită de Russo, acestea fiind din Transilvania, dar, nefind publicate în vremea respectivă, nu au avut impactul cultural național ca al variantei

Russo-Alecsandru (Al. Dobro. O descoperire de senzație „Miorța” înregistrată la 1794, în Revista de etnografie și folclor”, tom 38, nr. 1-2, 1993).

Deși Ion Diaconu privea cu suspiciune varianta Russo-Alecsandru, totuși mitul „Miorței” vîrncene de aici pomenit. În calitatea și cercetarea Miorței vîrncene, Ion Diaconu a impus conceptual de *dinamică folclorică* (creat în 1930) pentru a denumi o metodă proprie de a căluga și a studia „viata” motivului mioric în Vrancea. Ion Diaconu era convins că motivul mioric nu putea fi studiat decât după calitatea aproape completă a variantelor, deși după realizarea, în prealabil, o corpurii de documente folclorice. De nenumărate ori, Ion Diaconu menționează că a studiat Miorța vîrncenească în actualitatea terenului plai în 1970. Viziunea cercetătorului mitolog este în acest caz una globală, realizatoare, dintr-un deparare spre aproape. O altă dimensiune a concepției lui Ion Diaconu, care explică viziunea sa proprie asupra „Miorței” este aceea după care el consideră *vîrncene* și situa cu reprezentând grupul social cel mai conservator etnografic și folcloric. Aplicând acest concept la „viața” motivului mioric, autorul caud meru este vîrncenele „caracter păstoraesc”, a Miorței în care și se găsește „armonia”-sig”. Revelația a are în 1976 cînd caluga de la Bîrbințu Costanța Pînă din Smeștei (satul actual al peletorului) o variantă miorică cu unal diferență de con-

REVISTA DE ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR

EXEGEZA LUI CONSTANTIN BRĂILOIU ASUPRA „MIORIȚEI”

MIRCEA ELIADE

Opoziția între cele două tendințe este admirabil pusă în lumină de opusculul lui Constantin Brăiloiu, *Sur une balade roumaine*¹. În mai puțin de 3.000 de cuvinte, esențialul etno-mitologic și folcloric a concecutul toate argumentele care se pot invoca împotriva exaltării nemăsurate a Miorței. Chiar studiul prezintă al baladiei l se pare suspect. Făcînd aluzia la creațiile lui Caracostea, dar fără să-l numească, Brăiloiu scrie: „S-au vădit așavazi profesori dedicându-se studiului excludiv al acestei piece și fondului, ceea ce s-a rînit în germană, o versiabilă „Miorița-folclorică” o „amitorologie” în toată regula. Pe de altă parte, un gălător de seamă nu se teme să creese, cu ajutorul unui sufix comut, cea mai etică dintre vocalisme și să imagineze un spațiu mioric care ar fi un fal de leue de elecție al sufletului rasei” (op. cit., p. 3). El amintește oiașele curente încă din vremea lui Alecsandru — resmențarea în fața morții; noalga vîrncenească în siml matori materne — și adăugă: „Examinată cu mai puțin lirism, textul nu are deosebirea două teme aici contopite, aici distincte prin ele însele, și disociabile” (ibid., p. 4). Este vorba de două teme folclorice destul de cunoscute: „prima, mioritica omnitimed unei soașe, este așavică, cu rădăcini în preistorie”²; aduna temă este constituită din cea de Brăiloiu numeste „substituirea unui element sau obiect înstămplător aceloror normale din ceremoniile făcînduși” dar pe care un patero-n nîmi mai precis înlocuirea elementelor ceremoniei funerare făcînduși cu elemente sau obiecte cunoscute.

Această a doua temă se găsește desalță și în poezia populară ozonațională, ca și în poezia lirică propriu-zisă. Vitalitatea ei (adică „creativitatea”) era încă înstădă după primul război mondial. Brăiloiu citează un text cules probabil prin 1920:

— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*
— *Spune-mi, solod de pădure!*

¹ Constantin Brăiloiu, *Sur une balade roumaine* (Geneva, 1946). Despre metoda lui Brăiloiu, a se vedea O. Halban, *Metoda de cercetare a folclorului*, pp. 23 sq.
² Încă din 1925, Ion Mihalca a arătat că „Miorița de situație” este un mijloc și folclor tinere (cf. Jean Mihalca, *Le motif-motif et son particularisme de folklore balcanique*, în: *Mélanges de l'Ecole Roumaine en France*, Paris, 1925), p. 15.
³ Constantin Brăiloiu, *Sur une balade roumaine*, p. 3.

Tomul 20

EDITURA ACA

REVISTA DE ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR

OBSERVAȚII ISTORICO-FILOLOGICE DESPRE „MIORIȚA” LUI ALECSANDRU

AL. I. AMZULESCU

Nu întâmplător, asemenea aerului puternic ozonat al marilor înălțimi, piscurile literaturii universale au exercitat din totdeauna o atracție fascinantă, fiindcă ea în jurul lor să se reverse adevărate riuri de cernelă. Despre poemele homerice, ca și despre *Dirina Comedia*, *Don Quijote*, *Hamlet* ori *Fantă s-a scris*, se pare, despre fiecare în parte, bibliotecii întregi, fără ca reții comentatoriilor să se fi ținor. Aceasta se explică, desigur, prin complexitatea inepuințabilă a capodoperelor. Cu însăși matema și viața, ele oferă mereu noi fațete privirii analitice. Substanța lor, profund dialectică, iesc necontenit noi — chiar dacă uitori și false! — probleme. E tocmai temeiul pentru care, după memorabilia formulă horatiană, incușină comentatoriilor rămînduși vestic obstinată, *Grammatici certant et adhuc sub iudice lis est...*¹.

Nimic nu poate fi exagerat evoland cele de mai sus spre a poposi, de fapt, la plaurile Mioriței. Intr-adevăr, despre „cîntecul mioric” — pe care atit de mult l-a îndrăgit — M. Sadoveanu afirma în 1944 că „rămîne singur între miile de cîntecuri, ca un pișe pleșug între mucule”². Cu aproape un veac mai înainte, discretul și enigmaticul descoperitor al Mioriței, A. Russo, nu s-a sfrit să așeze „pre Virgili și pre Ovid” alături de neșitul, cel dintîi stîlucitor al cîntecului valah: „De vom deschide pre Virgil și pre Ovid, ne vom găsi, pot zice, acasă la noi [...] Pe lîngă acșii doi creator de poezie antică s-au adăogit un al treilea poet, păstoriul empletor și al mîntuirii noștri, care a produs cea mai frumoasă epopee păstoraescă din lume: *Miorița*. Însăși Virgil și Ovid s-ar fi mîndrit cu drept cuvînt, dacă ar fi cunoscut această minune poetică”³.

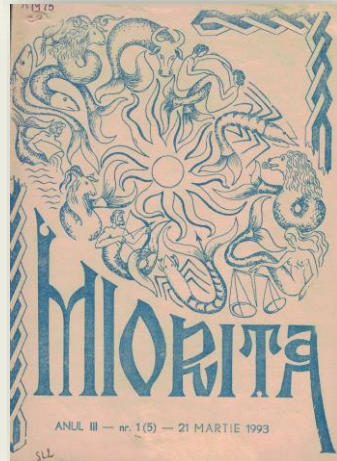
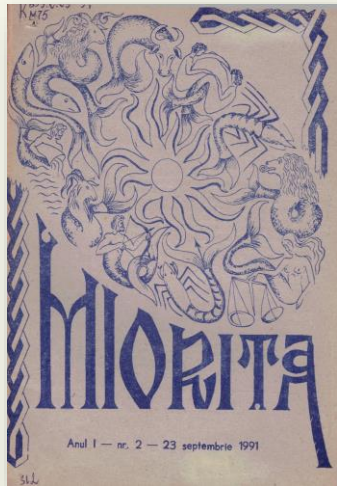
Se împlinește 125 de ani de cînd, pentru Intilia oră (în „Bucovina” frașilor Hurușuzki, din 18 februarie 1850) V. Alecsandru a încredințat tînturii celebrită „varianță” cure rîmîne, oricum, pe vece legată de numele și de pana sa. Se știe însă că — voi sau nu — marele poet, recunoscînd dar

¹ Horatius, *De arte poetica*, vv. 78.

² M. Sadoveanu, *Cîntec mioric*, în „Carpații”, Sibiu, XII (1944), nr. 4, p. 91.

³ A. Russo, *Scrisori publicate de P. V. Haneș*, București, 1986, p. 187.

MIORIȚA: GENEZA INCIPENTĂ ȘI GENERALĂ (EVOLUȚIA ISTORICĂ) ȘI VARIANTA PRINCEPS

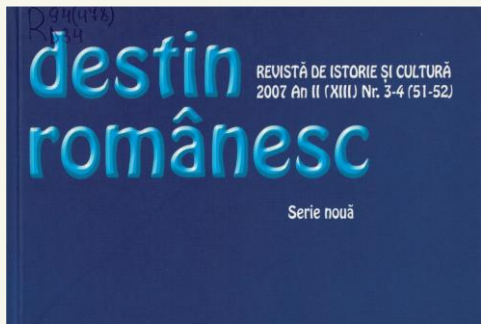
În apărarea Mioriței și destinului românesc

Andrei Hâncu

a) Considerente preliminare.

Problema *Mioriței* a devenit mult prea grea (se discuta deja timp de un secol și jumătate, nefiind încă sesizat capitalul controverselor): această chestiune, mult prea spinoasă, dramatică, uneori devine chiar ridicolă cu totul. Nu degeaba N. Dabija (unul dintre promotorii actuali ai românismului), deplângând nav demitizarea, spune cu durere: „Azi despre *Miorița*, pe care G. Călinescu o așază lângă alte trei mituri fundamentale ale românilor – *Mesterul Manole*, *Traian* și *Dochia* și *Șurubitorul* –, nu se mai vorbește decât la modul ironic sau peiorativ. Adjectivul «mitotic» a ajuns să caracterizeze un popor întreg, cu sensul de «bleg», «prost...» (*Demitizarea*, în „Literatură și arta”, 10 iunie 1999, nr. 23 – 2807).

Dacă însă e vorba de „mituri”, „mitizare” și „demitizare”, va trebui să spunem de la bun început că există câteva categorii de mituri și tot alictea aspecte ale mitizării: a) mituri naturale, create de popor cu funcția de mituri ca atare (legende mistice, sacre etc.); b) mituri artificiale (cvasimituri, create artificial de intelectuali în cabinete), la fel fiind mitizarea și c) prezentarea unor „realități” drept obiective, acestea însă fiind mituri camuflate. De aceea, demitizarea miturilor artificiale, fabricate în cabinete, și a miturilor camuflate este, de cele mai multe ori, nu un păcat, ci o salvare. Deci, cine este vinovat de situația „nefastă”, atât de neplicătură lui N. Dabija, dacă nu chiar acei intelectuali (de mult se vorbește în presă, și pe bună dreptate, despre culpa intelectualității și despre situația în care a ajuns neamul nostru) ce nu știu, adesea, chiar niște lucruri elementare, dar se apucă să scrie despre toate (sunt universali), încurcând lucrurile până la aberații, absurdități etc. Zice o vorbă: „Peștele de la cap se strică”. Căci, cine l-a silit pe G. Călinescu, ca autor universal, să pună *Miorița* și *Mesterul Manole*, care nu sunt mituri naturale, create de popor cu funcția de mituri, alături cu miturile veritabile *Dochia* (*Baba Dochia*) și *Șurubitorul* (*Traian* și *Dochia* este o creație semicăturărească), cine l-a pus chiar pe N. Dabija să spună că *Miorița* este un imn orfic, adică să mitizeze și chiar să mistifice artificial și absolut nefondat (se știe doar că imnul veritabil are parametrii lui structural-estetic, pe care nu-l are de fel subiectul mioritic, alte specii, și lucrurile nu trebuie confundate așa ușor, de dragul frazeologiei bombastice, al metafo-

MITUL FONDATOR

**Balada „Miorița”
ca model al lumii**

VICTORIA FEDORENCO

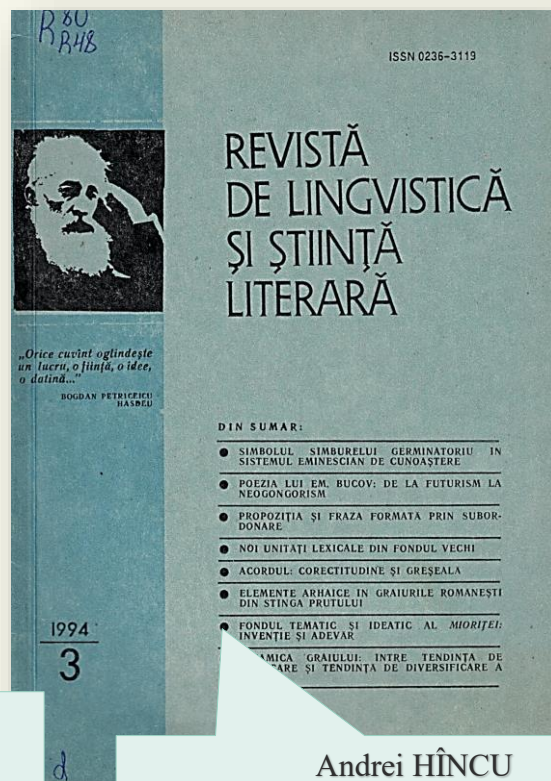
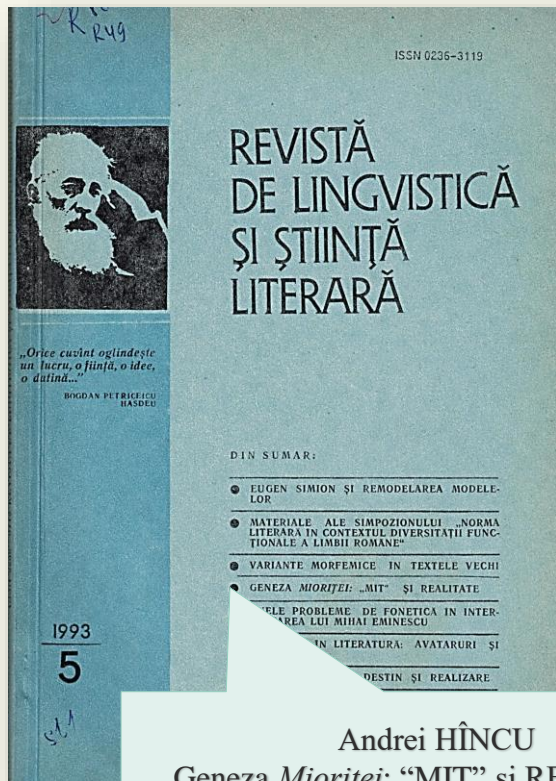

S-a născut la 26 aprilie 1955, în or. Kotovsk, reg. Odesa (Ucraina). Licențiată a Institutului de Teatru, Muzică și Cinematografie din Sankt-Petersburg, Facultatea de Teatrologie (1986). Cercetător la Institutul Patrimoniului Cultural al ASM. Doctor în studiul artelor (1997).

Autoarea monografiei *Drama istorică națională din secolul al XIX-lea* (Chișinău, ed. „Tehnica-Info”, 2002), precum și a unei serii de studii consacrate problemelor de istorie și teorie a artei teatrale.

Este bine cunoscut interesul cercetătorilor pentru balada *Miorița*, interes care rămâne la fel de viu pe parcursul întregului timp ce a trecut de la prima publicare, de către Vasile Alecsandri, în revista *Bucovina*, nr. 11, 1850. Diapazonul ideilor desprins în urma studierii acestei enigmatice balade a căpătat dimensiuni impunătoare. Există printre ele și accentuarea fatalismului, ca la Jules Michelet, care în 1854 a tradus-o în limba franceză, și evidențierea perseverență a atitudinilor folclorice față de moarte, considerată drept un ritual de reînnoire a Muma-Natura. De asemenea, în circuitul științific au fost puse și idei mai valoroase, la ni-

vel de concept, care justifică caracterizarea acestei balade drept un izvor necesit de profunzime mito-poetică. Printre ele vom aminti de *spațiul mioritic* (L. Blaga), *blestemul mioritic* (E. Cloran), *moartea creatoare* (M. Eliade), *catharsisul mioritic* (A.-M. Flămânceală), *modelul arhetipal de jertfă* (T. Tivian) etc.¹ Pe de altă parte, unii au surprins în baladă doar „un caz real al uciderii pe drumurile de tranșumanță” (O. Densușianu). În albia acestei idei, și Mihail Sadoveanu a scris celebra sa proză – *Baltagul* (1930), unde propune o interpretare a evenimentelor din *Miorița* în stilul romanului de aventuri, reflectând dramatismul celor întâm-

Andrei HÎNCU
Geneza *Mioriței*: “MIT” și REALITATE

Andrei HÎNCU
Fondul tematic și ideatic al *Mioriței*:
INVENȚIE și ADEVĂR

Realizat:

Lilia Ababii, coordonatoarea Centrului de Informare al României
Natalia Luchianciuc, bibliotecară BŞ USARB

Redactor:

Lina Mihaluşa, director adjunct BŞ USARB